

Nogometni transferi u Hrvatskoj

Šarić, Marko

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:947344>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository - Polytechnic of Međimurje Undergraduate and Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

STRUČNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ

MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

Marko Šarić

NOGOMETNI TRANSFERI U HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Čakovec, rujan 2023.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

STRUČNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ

MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

Marko Šarić

NOGOMETNI TRANSFERI U HRVATSKOJ

FOOTBALL TRANSFERS IN CROATIA

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

doc. dr. sc Nevenka Breslauer, prof. struc. stud.

Čakovec, rujan 2023.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
ODBOR ZA ZAVRŠNI RAD

Čakovec, 20. veljače 2023.

ZAVRŠNI ZADATAK br. 2022-MTS-I-80

Pristupnik: **Marko Šarić (0016139014)**
Studij: Izvanredni preddiplomski stručni studij Menadžment turizma i sporta
Smjer: Menadžment sporta

Zadatak: **Nogometni transferi u Hrvatskoj**

Opis zadatka:

Nogomet kao najpopularniji i najmasovniji sport u svijetu pa tako i u Hrvatskoj ima u svoje lige natjecanja. Tijekom prijelaznih razdoblja dolazi do transfera igrača između klubova o to u vertikalnoj i horizontalnom sustavu natjecanja. Analizirat će se koliko je nogometnih transfera igrača iz nižeg ranga u viši i obrnuto, te koliko u istom sustavu natjecanja. Analizirati kolike su to financijske transakcije u pojedinim najznačajnijim transferima u Hrvatskoj te uš usporedba s najvećim svjetskim transferima nogometaša.

Rok za predaju rada: 20. rujna 2023.

Mentor:

Predsjednik povjerenstva za
završni ispit:

doc. dr. sc. Nevenka Breslauer

Sažetak

Rad je usmjeren na nogometne transfere u Republici Hrvatskoj te uspoređuje utjecaj svjetskih transfera na hrvatske transfere i načine poslovanja. Govori se o najvećim i najbitnijim transferima unutar države, a isto tako i o najbitnijim transferima koji su usko povezani s Hrvatskom i hrvatskim nogometašima. Odgovara se pitanja vezana uz načine na koji se transferi u hrvatskoj državi obavljaju i njihova uska povezanost s europskim načinima. Opisuju se mjere koje se moraju zadovoljiti i proći kako bi se jedan transfer završio i postao validan. Objasnjava se pitanje transfera na amaterskoj razini i na profesionalnoj razini te su dani primjeri u oba slučaja, kao razlike između njih. Analizirani su slučajevi kada su transferi uspješni i kada nisu te koje se zakonske regulacije moraju zadovoljiti. Identificiraju se subjekti koji sudjeluju u transferima, zastupanjima sportaša i samim nogometnim organizacijama.

Ključne riječi: *nogomet, nogometni transferi, transferna naknada, utjecaj transfera*

ZAHVALA

Želio bih zahvaliti mentorici na korisnim savjetima tijekom pisanja ovog završnog rada. Zahvala na odličnom usmjerenju sa temom koja me interesira i na svemu učinjenom za vrijeme mog studiranja.

Marko Šarić

SADRŽAJ

Sažetak

1. UVOD	7
2. ULOGA TRANSFERA	8
2.1 Povijest transfera.....	8
2.2. Ciljevi transfera.....	9
2.3 Evolucija transfera	10
3. NOGOMET KAO DIO SVJETSKE POLITIKE	11
3.1 Utjecaj nogometnih transfera na svijet	11
3.2 Značaj nogometa u Hrvatskoj.....	12
4. REGULACIJE HNS-A KOD TRANSFERA	13
4.1 Financijski <i>fair-play</i>	15
4.2 Slučaj Bosman.....	15
5. POSTUPAK TRANSFERA	17
5.1 Pregovaranje kod transfera.....	17
5.2 Moderni transferi	20
6. TRANSFERNA NAKNADA.....	21
6.1 Najveći nogometni transferi	21
6.2 Najveći transferi u povijesti.....	21
6.3 Najveći hrvatski transferi	22
6.4 Najveći transferi iz hrvatske lige.....	25
6.5 Najveći transferi unutar SuperSport Hrvatske nogometne lige.....	28
6.6 Zarade klubova od transfera u 21. stoljeću.....	29
7. UTJECAJ MODERNOG TRANSFERA NA BUDUĆNOST	31
8. ZAKLJUČAK.....	33
9. LITERATURA.....	34

1. UVOD

U današnje doba novac je često mjerilo nečeg kvalitetnijeg. Postoje razni primjeri gdje je novčani iznos razlika između malog i velikog, odnosno između pobjednika i gubitnika. U svakoj grani života moguće je naići na takve situacije. U poduzetničkom svijetu, u proizvodnji, u sportskom nadmetanju, u sukobima između ljudi i sličnim situacijama.

U sportskom svijetu to je nekako najviše izraženo pa je stoga i vrlo zanimljivo publici. Međutim, nije zanimljivo samo zbog toga. U sportu upravo neki drugi faktori često određuju pobjednika. Sport je tijekom povijesti postao značajna stavka i imao je bitan utjecaj na najveća svjetska događanja. Danas sport ima sve veću ulogu u svijetu i donosi ljudima, klubovima i sponzorima veliku zaradu. To je dokaz da se sve mijenja kroz vrijeme, pa tako i sam sport. Danas on čovjeku predstavlja egzistenciju i naravno da je u takvim uvjetima on postao surov i nemilosrdan prema drugome. Jedna strana uvijek pobjeđuje, dok druga, nažalost, gubi.

Sama sportska industrija nalazi se u vrhu i obuhvaća velik broj ljudi. Osim sportaša, obuhvaća i trenere, menadžere, posrednike, direktore, agente i sve ostale osobe koje su u sustavu sporta. Najistaknutiji sport danas je nogomet, koji povlači za sobom veliku masu i uz ogromne uložene kapitalne donosi velike profite. Najbitnija lica na svijetu danas svoju priliku za uspjeh vide u nogometu i ulažu svoja sredstva u klubove i igrače. Iako često novac donosi željene rezultate, postoje situacije koje dokazuju da je ulaganje u nogometni svijet isto tako veliki rizik. Mnogi utjecajni ljudi svoj su uspjeh pomoću kluba zamislili kratkoročno i nakon toga se razočarali.

Najčešći primjeri uspjeha uz pomoć nogometa su osvajanje trofeja, koji za sobom povlači rast vrijednosti ekipe, i nogometni transferi igrača u druge klubove nakon toga. Moderan nogometni svijet podigao je ljestvicu okretanja novca vrlo visoko i najnormalnije je čuti da netko za igrača nudi sto milijuna eura. Mnogo ljudi se pitaju kako se to klubovima isplati i sve prisutnije su teorije koje negativno odgovaraju na takve iznose.

Mnogi pratitelji nogometa smatraju da nijedan nogometaš ne vrijedi toliko i da se novci mogu iskoristiti za mnogo korisnije svrhe. Jednim dijelom su u pravu, ali nisu svjesni da je sve to zapravo dio ciljeva koje ti imućni vlasnici stavljaju pred sebe. Današnjim tempom praćenja nogometa oni svoj ulog ubrzo vraćaju te čak i ostvaruju profit. Ogroman broj ljudi koji prati nogomet to potvrđuje, ali i pridonosi uspješnim ulaganjima. Naime, mnoga ulaganja u igrače navijači poprate kupovinom dresova, odlaskom na utakmice, uplaćivanjem godišnjih članarina, kupovinom rekvizita, praćenjem na društvenim mrežama te time pomažu u vraćanju uloženg.

Trenutačno su određena razdoblja dozvoljenog transferiranja u druge klubove i to je razdoblje koje, uz same utakmice, ljude najviše intrigira. Razdoblje u kojem se troše ogromne svote novaca da bi se poboljšale momčadi i bile spremne za najviše ciljeve. Iako to izgleda poprilično jednostavno, nogometni transferi za sobom povlače puno zakonskih pravilnosti, mnogo uključenih osoba i mnoštvo reakcija nogometne javnosti. Zbog toga su nogometni transferi medijski izrazito popraćeni i često utječu na sam njegov uspjeh.

2. ULOGA TRANSFERA

Transfer je u nogometnom savezu definiran kao službeni prijelaz iz jednog kluba u drugi. Može biti unutar nacionalnog saveza ili međunarodni transfer. U visokom profesionalizmu obično se plaća transferna naknada. Riječ je o novčanoj naknadi koja se daje klubu u zamjenu za dozvolu igraču radi raskida ugovora i pristanka da prijeđe u drugi klub. Hrvatski nogometni savez djeluje pod pravilnikom FIFE koja je krovna svjetska nogometna organizacija, z sitne iznimke zbog razlika među županijama. (<https://hns.family/files/documents/27673/Pravilnik.pdf>)

Transferni postupak sadrži više procesa. Zbog naknade i prelaska u drugi klub, najprije se kreće s raskidom aktualnog ugovora, a zatim slijedi završavanje transfera i potpisivanje novog ugovora.

2.1 Povijest transfera

Prvi transfer u povijesti za koji postoje podatci jest onaj Willyja Growsa iz 1893. godine. Prešao je iz West Bromwicha u Aston Villu za tadašnjih 100 funti. Jasno je kako je u to vrijeme to bio ogroman iznos te koliko je bio utjecajan na samu povijest transfera (<https://www.index.hr/sport/clanak/120-godina-nogometnih-transfera-Sve-je-pocelo-sa-100-funti/692274.aspx>).

Nedavno prije tog trenutka nogometaši su počeli biti smatrani profesionalcima, zbog čega se u nogomet počeo uključivati novac. Sve više su se koristila financijska sredstva kao dokaz transfera. Međutim, sve do sedamdesetih godina nije bilo velike promjene u iznosima. Tada je španjolska Barcelona platila nizozemskom Ajaxu milijun eura za transfer i usluge Nizozemca Johanna Cruyffa. U to vrijeme prema mnogima najbolji nogometaš svijeta, pokrenuo je popularnost transfera i dao izrazit primjer svijetu koliko promjena kluba može utjecati na javnost.

Cruyff u svojoj autobiografiji piše da mu je Ajax kao dječaku bio idealizirani klub te mu je posvetio čitav svoj sportski život. Odlazak iz kluba bio je stresan jer se u njemu osjećao kao kod kuće, a i bio je ikona nacije i Ajaxa. Neusuglašeni odnosi s novim trenerom doveli su ga do odlaska iz kluba i transfera u Barcelonu (My Turn: The Autobiography by Johan Cruyff). Na njegovu primjeru vidljivo je da nekada transfer može biti izazvan trećim razlogom. U njegovu slučaju to je bilo nezadovoljstvo trenutačnim stanjem.

Nakon spomenutog transfera u svijet kupovine najboljih igrača uključuju se Francuzi i Talijani. Talijani na temelju transfera stvaraju i sliku o državi. U to vrijeme talijansko prvenstvo postaje „nogometni Hollywood“ i privlači najbolje igrače na svijetu. Svakom nogometašu devedesetih godina cilj je zaigrati u Italiji. Transferi utječu i na državnu politiku te se i državni službenici uključuju u nogomet i zbivanja oko njega. Italija u to vrijeme postaje središte svjetske mode i najboljih nogometaša na svijetu pa samim time privlači i utjecajne osobe. Počinje se uplitati državna politika, uključuju se najcjenjeniji agenti svijeta.

Mnogi sportski trenutci tijekom povijesti imali su velike utjecaje na čovječanstvo i pokretali su velike promjene za sve ljude na svijetu, a transferi se zbog toga nalaze vrlo blizu na listi važnih događaja. Sportski trenutak pokrenuo bi lavinu reakcija, a kad su se u to umiješali transferi i kad su se najbolji nogometaši svijeta odlučili za prelazak u drugi klub, reakcija nije nedostajalo (<https://www.index.hr/sport/clanak/120-godina-nogometnih-transfera-Sve-je-pocelo-sa-100-funti/692274.aspx>).

2.2. Ciljevi transfera

Ciljevi transfera su unaprijediti određeni dio poslovanja u klubu da bi se osigurao prostor za napredak. Bitno je da svaka strana koja se nađe u odnosu u kojem će sudjelovati u transferu zna trenutačni status svih sudionika transfera, igrača i klubova. Poznajući taj status, moguće je pristupiti transfernom postupku. Transferi se odrađuju posebno propisanim odredbama nacionalnih saveza, koji u većini slučajeva imaju hijerarhijski pristup te se vode propisima onih iznad sebe. U tom slučaju, to su kontinentalni savezi, a iznad njih je svjetski savez.

Svatko tko odluči pokrenuti transferni postupak ima plan poboljšati neki segment kluba. Cilj transfera može biti pozicijsko poboljšanje u klubu jer smatraju da nemaju dovoljno kvalitete ili konkurencije na nekoj poziciji na terenu. Također, ciljevi kluba nekim transferom mogu biti i ispunjenje želja svojih navijača, odnosno uskratiti taj osjećaj zadovoljstva svojim rivalima. Ispunjenjem cilja dovođenja igrača klub zadovoljava interese svih osoba koje su u klubu ili oko

kluba. Zbog toga uprava se bi potvrđuje dobre načine rada koje bi joj u budućnosti mogle donijeti pozitivne brojeve u financijskom planu poslovanja.

Točke do kojih klub želi doći uspješnim transferom ne moraju biti samo natjecateljskog karaktera. Najnoviji primjeri su promocija nogometa u zemljama u kojima je praćenje nogometa manje popularno u odnosu na Europu. Sve više igrača odlazi u SAD, Daleki istok ili, najčešće, arapske zemlje. Aktualna situacija oko prelaska brazilskog nogometaša Neymara u Saudijsku Arabiju govori koliko ciljevi mogu biti različiti. Osim nogometnog i natjecateljskog cilja, tamošnji vlasnici žele Brazilca zbog promocije države. U ugovoru postoji stavka koja igraču donosi bonuse ako on promovira njihovu državu i kulturu na društvenim mrežama. Sve češće takve ugovorne obveze govore koliko zapravo ciljevi transferiranja igrača mogu biti različitog karaktera.

2.3 Evolucija transfera

Razvoj tehnologije, napredak gospodarstva i povećanje platežne moći imali su velik utjecaj na nogomet. Svaki najveći transfer u povijesti bio je zbog toga samo privremeno najveći. Transferi u doba devedesetih postaju nadmetanje u sportskoj politici. Ogroman razvoj marketinga u to vrijeme potiče velika ulaganja jer garantira veliki profit. Ta nadmetanja u navedenom su razdoblju dovela su do velikog broja transfera jer svaki klub želi u svojoj svlačionici imati najbolje nogometaše svijeta. Zbog toga dolaze i nove regulacije za prelazak u drugi klub.

Vidjevši koliki utjecaj imaju na nogometnu javnost, nogometaši počinju svoje ime dodatno naplaćivati. Tijekom transferiranja u ugovorima koriste razne bonuse ako ispune svoje zadaće. Isto tako, klubovi nalaze načine kako zaštititi sebe pa uključuju razne klauzule koje ne dopuštaju igračima i drugim klubovima bilo kakve opcije. Da bi motivirali svoje igrače kod transfera i potpisivanja novih ugovora, klubovi sami uključuju bonuse za uspjehe na nacionalnoj i kontinentalnoj razini.

3. NOGOMET KAO DIO SVJETSKE POLITIKE

Ogromni utjecaji nogometaša u vrijeme velikog napretka tehnologije 2000. godina počeli su bivati medijski izrazito praćeni. Nogometaši postaju nacionalni heroji i imaju moć kojom mogu utjecati na državne postupke same vlade. Primjeri takvih slučajeva su odlasci najboljih igrača svijeta sa svojim malim zemljama na svjetska prvenstva, gdje za sobom povlače velika očekivanja i praćenja svoje nacije te na neki način postaju kult koji stanovništvo veliča.

Takav primjer je George Weah, Liberijac koji je 1995. osvojio Zlatnu loptu za najboljeg igrača svijeta i na temelju toga kasnije postao predsjednik države i iza sebe imao velik broj ljudi koji su ga gledali kao božanstvo. Kapetan Obale Bjelokosti, Didier Drogba, sa svojom je reprezentacijom 2006. uspio osigurati plasman na svjetsko prvenstvo u Njemačkoj. Do toga su došli nevjerojatnim putem i velikom srećom koja ih je pratila i pomogla u tome da Kamerun izostane s popisa putnika za prvenstvo. Nakon tog velikog podviga kapetan momčadi je pozvao sve TV novinare u njihovu svlačionicu, pomolio se i zamolio naciju da prekine s građanskim ratom koji se u to vrijeme već tri godine vodio u Obali Bjelokosti. Drugi dan započeli su pregovori i rat je krenuo prema kraju.

U to vrijeme Drogba je bio cijenjen više nego političari koji su vodili državu i njegov glas bio je bitniji za narod. Zahvaljujući takvoj moći koju neki nogometaši imaju pred javnosti, događale su se velike promjene. To je dokaz koliko nogomet u ljudima budi emocija i pomaže im barem na jedan dan zaboraviti na svoje probleme i razmišljati da sve ide ka boljem. Takav utjecaj na naciju i na klubove diljem svijeta govori koliko jedan nogometaš jednim svojem potezom može učiniti za čovječanstvo, a tek koliko promjena i reakcija u svijetu može učiniti kad napravi transfer u drugi klub (<https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/sp-2022/repkologija-neopisiva-moc-nogometa-kako-je-veliki-didier-drogba-uspio-zaustaviti-gradjanski-rat---751658.html>).

3.1 Utjecaj nogometnih transfera na svijet

Nogometaši su razvojem sporta i sami uvidjeli koliko mogu utjecati na svijet. Samim time javila se potreba za poboljšanjem i privatnog aspekta njihova života jer je život izvan terena itekako postao bitan. Počinju zapošljavati privatne savjetnike i time još više povećavaju utjecaj koji imaju na svoje pratitelje i pratitelje cijelog nogometnog svijeta. Zbog takvog razvoja nogometnih karijera, počinje se sve više uplitati politika i novac. Smanjuje se emocija koja je bila uobičajena za nogometne zvijezde. Nogometaši počinju iskorištavati svoje kvalitete i vide samo financijske uspjehe.

Zbog takvog načina razmišljanja počeli su se događati transferi koji su u jednom trenutku bili nezamislivi. Navijači svoje mlade projekte iz škole nogometa vide kao osobe koje će ih voditi do uspjeha sljedećih desetak godina. Nažalost, te najveće zvijezde dobivaju i najveće ponude od drugih klubova i često to završi nesretno za matični klub. U takvim slučajevima nogometaši vide koliko ulogu imaju u drugim klubovima i sami kreću u iniciranje transfera. Kada stigne ponuda drugog kluba, matični klubovi imaju sve manje značaja. Ne postoji više privrženost klubu, već sportaš i njegova agencija ponudu vide kao mogućnost zarade i sve će napraviti ne bi li došlo do transfera. Kao što je spomenuto, nekada se uključuje i politički svijet i oni također pomažu u realizaciji transfera zbog toga što taj transfer može državi osigurati velika sredstva od praćenja utakmica, pa samim time povlači i turističku granu u nogomet.

Koliko god nogometni svijet pokušava sebe maknuti od političkog svijeta, to u današnje vrijeme jednostavno nije moguće zbog prevelikog broja uključenih ljudi. Današnje nogometne organizacije moraju biti usko povezane sa svojim vladajućim zbog toga što imaju sposobnost velikog utjecaja na javnost. Vlada sport koristi kao veliki izvor zarade i slanja poruka ljudima. Nitko ne može u tako kratkom razdoblju probuditi i okupiti narod kao što to može sport, a ponajviše nogomet.

3.2 Značaj nogometa u Hrvatskoj

U nešto više od tridesetak godina postojanja Hrvatske Republike ljudi su doživjeli puno sretnih trenutaka zbog nogometa. Tri medalje sa svjetskih prvenstava za tako malu naciju govore koliko je nacija sportskog karaktera. Posljednje dvije medalje su osvojene na posljednja dva svjetska prvenstva i još su svježi osjećaji od tih natjecanja. Pokazali su koliko ljudi žive od sporta i za sport. Doček koji je pripremljen za svako prvenstvo i broj ljudi koji ih je popratio dovoljno govori o tome koliko kod nas nogomet ima utjecaja.

Svi transferi igrača značajno su popraćeni jer su dio generacija koje su uveseljavale ljude tijekom tog perioda. Najveći uspjeh osvojenih medalja upravo je u toj emociji koju nogomet i njegova zbivanja bude u ljudima. U državi u kojoj je većina stanovništva nezadovoljna stanjem, ti trenutci donose sreću ili pak samo na kratko mogućnost zaboravljanja na probleme. Iako kod nas nije bilo slučajeva da nogomet donosi velike državne promjene, kao što je to u Africi donosio, zasigurno u velikoj mjeri utječe na pozitivnost i stanje nacije.

4. REGULACIJE HNS-A KOD TRANSFERA

Hrvatski nogometni savez, kao i većina nacionalnih saveza u svijetu, koristi pravila koje donosi najveća svjetska krovna organizacija u nogometu, a to je FIFA. Savezi koriste načelo hijerarhije i prenose pravila od FIFE na svoje saveze, uz poneke iznimke i promjene u pravilima. Regulacije se nazivaju „Pravilnik o statusu i transferima igrača“. U propisima se uz opseg primjene govori i o statusima igrača, registracijama igrača, održavanju ugovorne stabilnosti između profesionalaca i klubova, utjecaju i vlasništvu treće strane nad ekonomskim pravima igrača, posebnih odredaba za igračice, međunarodnim transferima maloljetnika, naknadi za treniranje i mehanizmu solidarnosti, nadležnosti i o raznim drugim odredbama.

Najbitnija stavka za transfere je ona koja govori koliko dugo traje prijelazni rok za nogometaše i u kojima je moguće realizirati transfer. HNS je odradio male iznimke u odnosu na svjetsku organizaciju te je produžio svoj transferni period. U Hrvatskoj prijelazni rok za nogometaše profesionalce u zimskom razdoblju traje od 18. siječnja do 15. veljače, dok u ljetnom razdoblju traje od 19. lipnja do 8. rujna. U amaterskom nogometu postoje male promjene u odnosu na profesionalce. Što se tiče prvih registracija za profesionalce, one su omogućene u razdoblju od 18. siječnja do 15. veljače te ljeti od 15. lipnja do 31. kolovoza. Kod amatera ti su datumi od 1. siječnja do 30. travnja i od 15. lipnja do 31. kolovoza (Pravilnik o statusu igrača i registracijama HNS 2023.)

FIFA je tijekom godina postojanja donosila i mijenjala svoje zakonske propise za igrače, a pogotovo za mlade igrače. Donesene su regulacije koje su određivale koliko stranih igrača klub smije potpisivati za svoj klub, čime su se štitili domaći igrači iz matičnog kluba. Tijekom godina to se pravilo smanjivalo jer klubovi nisu bili sigurni u svoje produkte iz akademija, što je rezultiralo padom kvalitete smo zbog toga što netko mora biti prijavljen radi zakonskih propisa.

Uvedeno je razdoblje kojim se utvrdilo kada igrač može prijeći u drugi klub i biti transferiran. To su razdoblja koja su povezana s početkom nacionalnih prvenstava i završavaju u većini država na početku natjecanja.

Također su uvedene registracijske obaveze gdje svaki igrač mora biti prijavljen u klubu i svojem nacionalnom savezu radi potrebne dokumentacije u slučaju da dođe do nekih promjena ili transfera u neki drugi klub. Napravljene su umrežene platforme koje svu dokumentaciju drže na jednom mjestu i olakšavaju transferne postupke.

Određena su pravila za transferne naknade za transfere nogometaša. Naknade su slobodne i mogu varirati ovisno o godinama nogometaša, talentu, duljini ugovora i zahtjeva tržišta u tim trenucima.

Propisana su pravila i za mehanizam solidarnosti. Riječ je o solidarnosti za klubove koji su bili u početku nogometaševe karijere. Ako je nogometaš napravio transfer prije završetka svog ugovora, svaki klub koji je sudjelovao u razvoju nogometaša do tada ima pravo na naknadu i udio od iznosa koji je plaćen za transfer.

Uvedena je i naknada za treniranje. Klubovima koji su trenirali nogometaša do 23. godine imaju pravo na naknadu za treniranje, ako igrač potpiše profesionalni ugovor prvi put i prilikom svakog transfera profesionalca. Obvezno je plaćanje naknade i nije povezano s time je li transfer učinjen prije ili nakon isteka ugovora.

Najbitnije promjene koje je FIFA uvela jesu odredbe u ugovorima. Profesionalni igrači obvezni su vezati se ugovorima i dozvoljeni su višegodišnji ugovori koji štite igrače zbog toga što bi se klubovi odrekli igrača nakon kratkog vremenskog razdoblja.

U Hrvatskoj se te mjere također provode, ali financijska mogućnost klubova nije toliko velika pa se kazne zbog kršenja financijskog *fair-playa* nisu prakticirale.

Odredbe su donijele drugačija razmišljanja klubova. Svaki klub sada mora pomno razmotriti svoje transferne strategije i odlučiti koji igrači su im potrebni i po kojoj naknadi. I najbogatiji klubovi moraju prodavati kako bi si omogućili nove transfere.

U hrvatskom nogometu na amaterskoj razini nema ugovora i igrači djeluju pod pojmom amater. Zbog toga mogu slobodno mijenjati klubove bez ikakvih transfernih naknada ili čekanja da ugovor u dotadašnjem klubu istekne.

Igrača koji je profesionalac i u sustavu je ugovora s klubom mora doći do faze pregovaranja u slučaju da postoji želja za transferom. Igrač može promijeniti klub ako je došlo do isteka ugovora, plaćanja transferne naknade, dogovora i raskida ugovora između igrača i kluba ili ako je plaćena odštetna klauzula koja je prvotno bila u ugovoru i koja znači da je igrač slobodan prijeći u drugi klub ako je taj iznos zadovoljen. Tada klub nema pravo pregovaranja već je dužan pustiti igrača u drugi klub.

4.1 Financijski *fair-play*

Jedna od modernih mjera u nogometnom svijetu je došla ulaskom ogromnog kapitala. Velika ulaganja počela su praviti veliku razliku između klubova i bogati klubovi počeli su kupovati sa svih strana. Zbog toga je doneseno pravilo financijskog *fair-playa*. Ono obuhvaća niz mjera koje je FIFA donijela za transfere i tržišta. Cilj mjere je kontrolirati trošenje iznosa na transfere igrača i ograničiti potrošnju bogatih klubova u jednoj natjecateljskoj godini kako ne bi došlo do prevelike razlike te kako bi se zadržala konkurentnost.

Početak 2000. mnogo klubova trošilo je ogromne svote novca na transfere najboljih svjetskih igrača. UEFA je izjavila da želi poboljšati financijsko zdravlje europskih klubova putem *fair-playa* (<https://hr.economy-pedia.com/11033209-financial-fair-play>). Glavne mjere koje donosi financijski *fair-play* govore da nijedan klub, ako se plasira u europska natjecanja, ne smije imati nikakva dugovanja prema drugim klubovima, drugim igračima ili vlastima. Bitno je da klubovi troše novac shodno prihodima. Vanjski kapital u ovim slučajevima nema moć jer klubovi ne mogu trošiti koliko žele, ako nisu pokrili troškove s prihodima. Danas je to većini svjetskih klubova teško jer se ulažu velike svote novca u uspjeh preko noći.

Nepoštivanje financijskog *fair-playa* rezultira isključivanjem iz europskih natjecanja i novčanim kaznama te zabranom pravljenja transfera na neko razdoblje. U novije vrijeme kršenje mjera dokazano je u Francuskoj, Španjolskoj i Engleskoj. Javnost je zadovoljna ovim odredbama jer ne dozvoljava arapskom kapitalu da dominira nad svjetskim nogometom. U Francuskoj je najtrofejniji klub posljednjih godina, Paris SG, kršio financijske mjere te je dobio kaznu od 60 milijuna eura i zabranjeno dovođenje igrača. U Španjolskoj je nogometni klub Malaga izbačen iz europskih natjecanja zbog kršenja istih. U Engleskoj londonski je Chelsea kažnjen nemogućnošću dovođenja igrača tijekom dva prijelazna roka.

4.2 Slučaj Bosman

Promatrajući zakonsko rješenje (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/.pdf>) slučaja Bosman, vidljivo je da je taj slučaj bio najznačajniji u povijesti nogometnih transfera.

Slučaj Bosman najviše je utjecao na zakonske promjene vezane za transfere nogometaša jer slučaj prati bivšeg nogometaša Jean-Marca Bosmana. Transfer, odnosno zabrana transfera za Bosmana, dovela je do toga da je FIFA uvela najvažniju odluku u povijesti nogometnih transfera. Bosmanova ozljeda dovela je do toga da je postao igrač koji više nema prave prilike u svom RFC Liegeu. Zbog toga je želio promijeniti klub i nastaviti svoj nogometni put negdje

drugdje. Njegov ugovor s Liegeom isticao je nakon završetka sezone te je Bosman stupio u kontakt s francuskim klubom Dunkerque. Francuzi su željeli osigurati usluge Bosmana, međutim, starija pravila nisu dozvoljavala da igrač promijeni klub ako mu njegov dotadašnji klub to ne dozvoli. Kako je Bosmanu isticao ugovor, Liege je htio financijsku zaradu i postavio je transfernu naknadu za njega koju francuski klub nije htio isplatiti. Nakon toga igrač je prebačen u drugu momčad te je sve to rezultiralo smanjenjem plaće iz ugovora (<https://bljesak.info/sport/nogomet/bosman-zbog-njega-je-nogomet-danas-tostojeste/328230>).

Želeći dokazati svoju nevinost, Bosman je svoj slučaj prijavio sudu u Belgiji te kasnije nastavio suđenje na sudu Europske zajednice u Luksemburgu. Europski sud je nakon pet godina suđenja odlučio presuditi u korist Bosmana. Nakon toga došlo je do bitnih promjena u nogometnom svijetu. U nogomet je uvedeno pravilo koje će kasnije jako utjecati na transfere nogometaša. Igračima koji nisu pod ugovorom dozvoljava se da promijene klub i naprave transfer u drugi klub bez traženja transferne naknade. Svjetska organizacija donijela je nakon toga i propise kojima se dozvoljava klubovima da u svojim klubovima imaju veći broj stranaca, što je kasnije regulirano i u svakom nacionalnom savezu zasebno.

Slučaj koji je sigurno imao velik utjecaj i na hrvatski nogomet jer je hrvatska liga mjesto gdje igra velik broj stranih državljana i liga im služi kao odskočna daska za neki daljnji iskorak. Isto tako, mjera kojom je dozvoljeno transferiranje u drugi klub nakon isteka ugovora u hrvatskom nogometu od velike je važnosti. Zbog teške trenutačne financijske situacije hrvatskih klubova i nemogućnosti kupovine igrača za velike iznose, većina klubova svoje kadrove puni igračima koji su trenutačno bez kluba ili su pred istekom ugovora kako bi izbjegli plaćanje transferne naknade.

5. POSTUPAK TRANSFERA

U cijelom postupku transfera prisutno je mnogo ljudi. Početak transfera počinje slanjem informacija na ciljano tržište kako bi se nogometaš uspio prodati za što veću svotu novaca. Tu se uključuju razni posrednici, menadžeri i agenti. Službeno, oni su trenutačno nazvani posrednicima. Plasiranje informacije da je igrač spreman za prodaju uzrokuje mnoge reakcije u klubovima. Igrač može sam zatražiti transfer zbog nezadovoljstva ili zbog osobnog napretka. Njegov agent posrednik u toj se situaciji uključuje na tržište i svim silama pokušava dići cijenu svog igrača. To čini izjavama u medije i razgovorom s ostalim klubovima (FIFA Pravilnik o radu s posrednicima).

Marketinški dio u današnje vrijeme odrađuje više od pola posla. Ljudi u cijelom svijetu ulažu mnoga sredstva u svoje društvene mreže zbog popularnosti, pa tako i nogometaši. Praćenjem poznatih nogometaša ljudi dobivaju informacije koje su nekada bile nezamislive. Ulaze u njihove privatne živote i imaju velik utjecaj u biranju novih klubova. Primjeri su najčešće vidljivi u arapskim zemljama i među turskim navijačima. Svako povezivanje igrača s tamošnjim klubovima rezultira time da su njihove društvene mreže preplavljene komentarima navijača. Kod njih je to najizraženije i time pokazuju svoju istinsku emociju prema klubu i koliko željno očekuju transfer i utječu na igrača tako što mu pokazuju veliku ljubav. Naravno da takvo gostoprimstvo među igračima pozitivno utječe na njihov dolazak u klub, ali donosi i velika očekivanja.

Mnogi detalji ugovora su zbog društvenih mreža postali javni. Igrači i mediji sami objavljuju stavke iz potpisanih ugovora. Neki to rade zbog želje da povise svoja primanja u budućnosti ili zbog čiste želje za promocijom. Promocije transfera i oglašavanje putem društvenih mreža današnji je prvi korak uspješnog transfera. Društvene mreže su svakodnevica i sve najnovije vijesti oko aktualnih transfera su na njima. Komentari navijača dodatni su motiv klubovima za obavljanje uspješnih transfera. Putem mreža klubovi mogu vidjeti kakvo je razmišljanje javnosti.

5.1 Pregovaranje kod transfera

U trenutku kada posrednik uspije zainteresirati stranke da stupe u odnos s igračem, oni kreću u pregovaranje. Nakon dogovora između klubova, posrednicima je zadaća osigurati zadovoljiv ugovor svim stranama i pregovarati o svakoj stavci ugovora. Pregovaranje je izrazito bitna značajka u transferima nogometaša. Današnji nogometni obožavatelji veliku pažnju pridodaju

informacijama iz ugovora. Učiniti svojeg igrača najplaćenijim u klubu cilj je svakog posrednika (Golić, B. (2022). *Nogometni menadžer* str. 175-176). Dobro sklopljenim ugovorima oni sami sebi podižu vrijednost i daju do znanja da se radi o sposobnim ljudima. Takvim uspješno obavljenim poslovima dolaze u prilike da šire svoje poslovanje i potpisuju ugovore s novim igračima. Zbog toga je posrednik vrlo potreban i koristan u razgovorima tijekom transfera između dva kluba i igrača. On može svojom promocijom igrača učiniti vrlo mnogo.

Pregovaranje se u nogometnom svijetu u većini slučajeva vodi usmenim putem i cilj je zadovoljiti sve strane. Postoji mogućnost izrade predugovora ako postoje još neke ponude za igrača ili još uvijek nisu riješena sva pitanja oko igrača.

Jedan od najbitnijih koraka u početku transfera jest *skautiranje*, odnosno praćenje igračevih kvaliteta prije nego li se klub odluči krenuti po igrača. Razne karakteristike igrača vidljive su jedino uživo, a ne putem promocije na društvenim mrežama. Da bi se klub uvjerio u kvalitete pojedinca, uz pregovaranje mora uključiti i *skautiranje* i saznati igračke vrline i mane nogometaša. Nezadovoljstvo viđenim može rezultirati i propadanjem transfera ili pak smanjenjem ugovornih obaveza. S druge pak strane, dobra prezentacija igrača može samo poboljšati njegova potraživanja.

Za takve slučajeve najveći svjetski klubovi koriste skautske službe te zapošljavaju i plaćaju milijunske iznose za ljude koji obavljaju taj dio posla za njih jer zbog dobre procjene budućeg vrhunskog nogometaša klubovi uštede na transferima. To je osnovni cilj svih svjetskih klubova. Kupovati jeftino, a prodavati skupo. Prema toj filozofiji vode se klubovi s najboljim mladim pogonima. Ulažu u mlade igrače u akademiji da bi ih kasnije prodavali po visokim iznosima u najveće svjetske klubove koji nemaju toliko vremena čekati mlade i talentirane igrače, nego su u potrazi za brzim uspjehom.

Zbog procjene vrijednosti igrača i procjene financijske moći kluba, posrednici i skauti su jedni od najbitnijih osoba u životu nogometaša. Nakon uspješnog transfera, oni i dalje vode brigu o sportašu i u bilo kojim trenucima karijere oni su desna ruka nogometaša.

Slika 1. – Joško Gvardiol i njegov agent Marjan Šišić prilikom transfera

Izvor: Sportske Novosti.hr (<https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/nogomet-mix/menadzer-joska-gvardiola-otkriva-odbili-smo-golem-novac-iz-engleske-necu-skrivati-evo-s-kim-pregovaramo-15325890>)

Slika 2. – Bara Andy, najpoznatiji hrvatski posrednik

Izvor: Vecernji.hr (<https://www.vecernji.hr/sport/hrvatski-menadzer-vlasnik-je-agencije-s-jednim-zaposlenim-prosle-godine-zaradio-je-impozantan-novac-1672011>)

5.2 Moderni transferi

Sve više nogometnih transfera u posljednje vrijeme probija rekordne granice. Klubovi se odlučuju za plaćanje visokih iznosa za igrače. Nažalost, u mnogim klubovima koji ne mogu dovesti najskuplje igrače vlada razdoblje bez trofeja jer ih bogati klubovi nadvide širokim kadrom i visokom kvalitetom. Trofeji su današnje mjerilo za uspjeh te su pune klupske vitrine dokaz da klub djeluje u dobrom smjeru i da su donošene prave odluke u povijesti.

Najuspješnijim klubom u 20. stoljeću proglašen je španjolski Real Madrid, ujedno i jedan od najpoznatijih svjetskih klubova. Klub koji je prema statistikama jedan od najviše praćenih sportskih kolektiva u svijetu. Osim što pune klupske vitrine, za njih je upravo to bio i razlog dobivanja takvih priznanja. Sportski uspjesi donose imidž i sinonim su za kvalitetu. Svake godine u tom klubu osvoji se neki trofej. Zbog takvog stvaranja imidža rijetko koji igrač ne želi prijeći u taj klub.

Takva kvaliteta u povijesti koja se neprestano potvrđuje uvelike utječe na transfere u nogometnom svijetu. Real Madrid danas je jedan od rijetkih klubova u Europi, a i u svijetu, koji može kupiti bilo kojeg igrača na planetu. Takvu moć osiguravaju im sportski uspjesi, globalno praćenje kluba i financijsko stanje kluba. To je dokaz male prednosti na tržištu jer su svojim imenom i mogućnostima u pregovaranjima bolji od konkurencije. Kod njih nije nerijetko da se viđaju ulaganja u igrača koji vrijedi sto milijuna eura te im se neće dogoditi puno promjena ako se taj transfer pokaže neuspješnim. Zato je kod takvih klubova vidljivo da su u mogućnosti upravljati transfernim tržištem, dok je u manjim ili financijsko slabijim klubovima situacija takva da njima poteze određuje tržište. Često to rezultira negativnom reakcijom javnosti zbog toga što neprestano najbolji klubovi kupuju najbolje igrače te to donosi dojam kupovanja uspjeha (<https://www.index.hr/vijesti/clanak/znanstvenici-objasnjavaju-zasto-je-bas-nogomet-najpopularniji/2414760.aspx>).

6. TRANSFERNA NAKNADA

Hrvatski nogometni savez naknadu definira kao „naknadu koju plaća novi klub igrača koju se obvezuje platiti u zamjenu za pristanak dosadašnjeg kluba na raskid ugovora s nogometašem“ (HNS Pravilnik o statusu igrača i registracijama, 2023). Naknada za raskid ugovora ne smatra se naknadom za transfer. Transferna naknada u dosta je slučajeva najteži dio pregovaranja. Agenti u razgovorima između klubova dogovore uvjete ugovora, no dogovori zapnu na odšteti za igrača. Svaki klub za svog pojedinca kojeg prodaje želi dobiti najveći mogući iznos, dok strana koja kupuje želi kupiti igrača za što manju svotu. Nije nerijetko da se svi detalji ugovora dogovore, no stvari propadnu kada dođe do dogovaranja transferne naknade. U profesionalizmu najviše transfera ima kada igrač odlazi prvi put u inozemstvo iz svog matičnog kluba.

U potpisivanju novih ugovora u novom klubu često se određuje odštetna klauzula. Odštetna klauzula predstavlja naknadu u ugovoru koju klub mora poštivati ako se neki klub odluči za aktiviranje te klauzule. U današnjim transferima klubovi određuju ekstremno visoke odštetne klauzule kako bi se zaštitili od neželjene situacije usred transfernog razdoblja. U periodu potpisivanja novog igrača odredi se odštetna klauzula koja bi u tom trenutku zadovoljila klupske interese, no napretkom igrača i kluba igrač postaje vrijedniji od odštetne klauzule i to je trenutak koji drugi klubovi pokušavaju iskoristiti i potpisati igrača za manju vrijednost od stvarne.

6.1 Najveći nogometni transferi

U nogomet su tijekom godina uloženi ogromni novci, što za poboljšanje struke, uvjeta, plaća. Najviše novaca uloženo je u transfere igrača. Ovo je prikaz najvećih svjetskih transfera u povijesti. Samo u ovom ljetnom transfernom roku, koji je u većini država trajao do početka rujna, transferirano je 30 igrača za iznos od 50 milijuna eura ili više. To dovoljno govori koliko je poslovan nogometni svijet i koliko vlasnici klubova žele predstaviti svoj klub u javnosti na najbolji mogući način (<https://90plus.blog/osnove/sve-o-tome-kako-se-registriraju-nogometasi/>).

6.2 Najveći transferi u povijesti

Najveći svjetski transferi u nogometu bude interes među svim ljudima, ali jedni se ipak ističu. Transfer brazilskog nogometaša Neymara iz Barcelone u francuski PSG 2017. godine najveći

je transfer u povijesti. Nikada do tada toliki iznos nije uplaćen za jednog igrača. Taj transfer je promijenio cijelu transfernu politiku u svijetu i Hrvatskoj jer je promijenio granice plaćanja za igrače i utjecao na sve države u kojima se igra nogomet. Uz prvi transfer iz brazilskog Santosu u Barcelonu za koji je plaćeno 88 milijuna eura, te u 2023. godini kada je plaćeno za njega 90 milijuna eura na njegovu odlasku iz Francuske u arapski AL- Hilal, za Brazilca je u povijesti potrošeno najviše novaca u povijesti nogometa na jednog igrača te je zasigurno utjecao na sam pojam transfera u nogometu (<https://90plus.blog/nogometne-skole/kada-je-vrijeme-za-promjenu-nogometnog-kluba/>).

Drugi najveći transfer je transfer Kyliana Mbappea iz francuskog Monaca u francuski PSG za 180 milijuna eura 2018. godine kao jednog od najvećih talenata u to vrijeme. Dok je treći najveći transfer onaj Coutinha iz Liverpoola u Barcelonu koji se kasnije pokazao kao najveći promašaj u povijesti transfera.

Tablica 1 – Popis najvećih transfera u povijesti

Neymar	17/18	Paris SG	222 m.€
Kylian Mbappe	18/19	Paris SG	180 m.€
Philippe Coutinho	17/18	Barcelona	135 m.€
Ousmane Dembele	17/18	Barcelona	135 m.€
Joao Felix	19/20	Atletico Madrid	127 m.€
Enzo Fernandez	22/23	Chelsea	121 m.€
Antoine Griezmann	19/20	Barcelona	120 m.€
Jack Grealish	21/22	Man City	117 m.€
Cristiano Ronaldo	18/19	Juventus	117 m.€
Declan Rice	23/24	Arsenal	116 m.€

Izvor: Transfermarkt.com (<https://www.transfermarkt.com/statistik/transferrerkorde>)

6.3 Najveći hrvatski transferi

Najveći transfer jednog hrvatskog sportaša jest onaj Joška Gvardiola iz Njemačke, točnije iz RB Leipziga u engleski Manchester City. Time je srušio rekordnu naknadu plaćenu za obrambenog igrača. Podatak koji će dugo ostati upisan u knjigama i dovoljno govori o kakvom se igraču radi, ali isto tako govori i o sposobnosti aktera u transferu. Uz njegove agente u transferu su sudjelovali i hrvatski posrednici. Zbog takvih transfera transferna moć Hrvata

dobiva na vrijednosti. Gvardiolov transfer u Leipzig bio je rekordan i prije toga. U dvije godine za transfer najskupljeg Hrvata bilo je utrošeno više od 120 milijuna eura. Drugi najveći transfer je transfer Matea Kovačića u engleski Chelsea iz madridskog Reala 2019. godine, dok je na trećem mjestu također Kovačić iz 2015. godine u transferu iz milanskog Intera u Real. Mateo Kovačić nalazi se čak tri puta na listi najvećih hrvatskih transfera. Treći transfer je iz 2023. godine kad je prešao iz londonskog Chelseaja u Manchester City u iznosu od 29 milijuna eura.

Tablica 2 – Popis najvećih hrvatskih transfera

Josko Gvardiol	Man City	23/24	90 m.€
Mateo Kovacic	Chelsea	19/20	45 m.€
Mateo Kovacic	Real Madrid	15/16	38 m.€
Josko Gvardiol	RB Leipzig	21/22	36 m.€
Luka Modric	Real Madrid	12/13	35 m.€
Nikola Vlasic	West Ham	21/22	30 m.€
Marko Pjaca	Juventus	16/17	29 m.€
Mateo Kovacic	Man City	23/24	29 m.€
Dejan Lovren	Liverpool	14/15	25 m.€
Lovro Majer	Wolfsburg	23/24	25 m.€
Nikola Vlasic	CSKA Moscow	19/20	23 m.€
Nikola Kalinic	AC Milan	18/19	22 m.€
Luka Modric	Tottenham	08/09	22 m.€
Mario Mandzukic	Atletico Madrid	14/15	22 m.€
Josip Sutalo	Ajax	23/24	20 m.€
Duje Caleta-Car	Marseille	18/19	19 m.€
Mario Mandzukic	Juventus	15/16	19 m.€
Ivan Perisic	Inter	15/16	19 m.€
Marcelo Brozovic	Al-Nassr	23/24	18 m.€
Ivan Rakitic	Barcelona	14/15	18 m.€
Marko Rog	Cagliari	20/21	15 m.€
Mario Pasalic	Atalanta	20/21	14 m.€
Nikola Kalinic	Atletico Madrid	18/19	14 m.€
Filip Benkovic	Leicester	18/19	14 m.€
Sime Vrsaljko	Atletico Madrid	16/17	14 m.€

Izvor: Transfermarkt.com (<https://www.transfermarkt.com/statistik/transferrerkorde>)

Iz tablica broj 1 i 2 vidljivo je da u transferima prednjače najpopularnije svjetske lige. Popularno nazvane „lige petice“, one čine pet najboljih europskih liga po europskom koeficijentu i uspjesima na kontinentalnim natjecanjima. U te lige ubrajaju se engleska, španjolska, francuska, talijanska i njemačka liga. Najpopularnija jest engleska liga i zbog toga zadnjih godina tamo vidimo najveće transfere, dok u španjolskoj prednjače dva najpoznatija svjetska kluba, ujedno i dva najveća rivala, Real Madrid i Barcelona.

Kod Talijana javlja se Juventus iz Torina, dok se u Njemačkoj javlja apsolutni vladar tamošnjeg domaćeg prvenstva, Bayern Munchen. U francuskoj ligi na vrhu sa dva najveća transfera u povijesti nogometa je Paris Saint Germain. Vladavina francuskim prvenstvom i početak bitnog utjecaja u Europi Paris je započeo dolaskom katarskih ulagača.

Danas je to popularizirano i sve više katarskog novca dolazi u Europu i preuzima najveće europske klubove, ali do njihove pojave nitko nikada nije uložio u dva igrača 400 milijuna eura. Mnogi ljudi smatraju da su katarski vlasnici preuzimanjem europskih klubova pokrenuli jednu negativnu stranu nogometa, gdje je sve postalo novčano nadmetanje i kupovanje uspjeha preko noći. Postavljanjem visokih granica, arapski vlasnici podižu cijenu i ostalih klubova i igrača te remete normalan rast cijena ulaganjem ogromnih količina novca u svoje klubove.

Nisu samo oni ti koji daju velike količine novca za igrače. Vidljivo je iz tablica 1 i 2 da je posljednjih nekoliko godina postalo normalno platiti stotinjak milijuna eura za mladog igrača, kojeg tek čeka karijera i ima pred sobom 10-15 godina igrачke budućnosti i sigurno da je to veliko ulaganje u klub. Mnogi klubovi i dalje se vode starom filozofijom i ne kupuju igrače za velike iznose nego ulažu u svoje akademije i prodaju najbolje igrače svake godine, ali i dalje uspijevaju ostati u vrhu europskog nogometa i zbog toga pakupe velike simpatije cijele nogometne javnosti.

Međutim, unazad dvadesetak godina većina primjera nam govori da visoka ulaganja u momčadi donose i uspjehe. U novije vrijeme bogati klubovi dolaze do završnica najjačih svjetskih turnira i uzimaju trofeje. Temeljem statističkih podataka stranice Transfermarkt.com podatci pokazuju da su se vremena promijenila i da svi moraju ulagati velike svote novaca ne bi li došli do novca. Često je u nogometu mjerilo uspjeha domaće prvenstvo, ali najveća želja svih europskih velikana jest osvojiti Ligu prvaka. Najjače kontinentalno natjecanje koje je ujedno jedno i od najviše praćenih u svijetu.

Apsolutni vladar tog natjecanja je Real Madrid. U sezoni 22./23. engleski viceprvak ove godine nije sudjelovao u tom natjecanju, ali je Arsenal ovog ljeta uspio potrošiti 116 milijuna eura na

jednog igrača i ti podatci dovoljno govore koliko su bitna ulaganja u poboljšanje svoje ekipe, pa čak i onim klubovima koji nisu u samom svjetskom vrhu posljednjih desetak godina. Postoje klubovi koji neprestano troše 200, 300 milijuna eura svako transferno razdoblje, dok je u ovom slučaju za Arsenal to jedna iznimka koja će im se tek pokazati je li bila uspješna ili nije (<https://www.transfermarkt.com/statistik/transferrerkorde>).

6.4 Najveći transferi iz hrvatske lige

Iz tablice broj 3 transfera hrvatskih nogometaša iz naše lige vidimo da naš igrački stil i tipove igrača najviše traže u zapadnim zemljama Europe. Obično su to destinacije u Njemačkoj, Engleskoj i Italiji. Postoje naravno i ostale zemlje i klubovi koji to žele platiti. U hrvatskom nogometu većina tih transfera učinjena je zadnjih desetak godina, ali postoje i neki dugogodišnji rekordi.

U većini slučajeva te transfere radili su bivši igrači zagrebačkog Dinama. To je normalno jer je u hrvatskoj ligi vidljiva dominacija Dinama zadnjih dvadeset godina te su transferi rezultat toga. Tako je i u reprezentaciji, koju čine bivši igrači Dinama. Ta dobra povezanost i igranje u prošlosti zajedno rezultiralo je velikim uspjesima hrvatske reprezentacije. Vraćali su se s medaljama sa zadnja dva svjetska prvenstva, iz Rusije te iz Katara. Luka Modrić u Rusiji je proglašen najboljim igračem i utjecao je na rast cijena njegovih suigrača (<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43997>).

Na prvom mjestu najvećih iz hrvatske lige je transfer Joška Gvardiola iz Dinama u RB Leipzig 2021. godine. (<https://www.transfermarkt.com/josko-gvardiol/profil/spieler/>). Drugi najveći transfer iz hrvatske lige je transfer Marka Pjace u torinski Juventus. Za njega je plaćena naknada od 29 milijuna eura 2016. godine (<https://www.transfermarkt.com/marko-pjaca/profil/spieler/>).

Treći rekordni transfer iz hrvatske lige je transfer španjolskog nogometaša Daniya Olma iz Dinama u njemački Leipzig za 29 milijuna eura (<https://www.transfermarkt.com/dani-olmo/profil/spieler/293385>). Jedan od rijetkih igrača s liste koji nije Hrvat. Transferu je pogodovala dobra nogometna akademija mladog igrača. Prošao je nogometnu akademiju španjolske Barcelone i sa 16 godina pristupio Dinamu zbog mišljenja da će u Zagrebu imati najbolji razvojni put. S takvom prošlošću, bilo je pitanje vremena kada će i za koliko novaca Dinamo prodati svog španjolskog talenta.

Četvrti najveći transfer je onaj Luke Modrića u engleski Tottenham iz Dinama za 22 milijuna eura davne 2008. godine. Kasnije je Modrić napravio transfer u španjolski Real Madrid za 35

milijuna eura i postotak od tog transfera išao je Dinamu zbog ugovornih obaveza iz prvog transfera. Tako nešto je vidljivo danas u većini transfera i zbog toga u transferu i zaradi ne sudjeluju samo 22 kluba, nego često i tri ili više.

Tablica 3 – Popis najvećih transfera iz hrvatske lige

Josko Gvardiol	21/22	RB Leipzig	36 m. €
Marko Pjaca	16/17	Juventus	29 m. €
Dani Olmo	19/20	RB Leipzig	29 m. €
Luka Modric	08/09	Tottenham	22 m. €
Josip Sutalo	23/24	Ajax	20 m. €
Filip Benkovic	18/19	Leicester	14 m. €
Eduardo	07/08	Arsenal	13 m. €
Marko Rog	17/18	Napoli	13 m. €
Vedran Corluka	07/08	Man City	13 m. €
Lovro Majer	21/22	Stade Rennais	12 m. €
Mateo Kovacic	12/13	Inter	11 m. €
Nikola Vlasic	17/18	Everton	10 m. €
Josip Brekalo	16/17	Wolfsburg	10 m. €
Dejan Lovren	09/10	Lyon	9 m. €
Andrej Kramaric	14/15	Leicester	9 m. €
Luka Ivanusec	23/24	Feyenoord	8 m. €
Nikola Moro	20/21	Dynamo Moscow	8 m. €
Ivan Sunjic	19/20	Birmingham	8 m. €
Jozo Simunovic	15/16	Celtic	7 m. €
Bartol Franjic	22/23	Wolfsburg	7 m. €
Mario Mandzukic	10/11	Wolfsburg	7 m. €
Nikola Kalinic	09/10	Blackburn	7 m. €
Mirko Maric	20/21	Monza	7 m. €
Dominik Livakovic	23/24	Fenerbahce	6 m. €
Domagoj Bradaric	19/20	Lille	6 m. €

Izvor: Transfermarkt.com (<https://www.transfermarkt.com/statistik/transferekorde>)

Slika 3. – Četvrti najveći transfer iz hrvatske lige, Luka Modrić

Izvor: Jutarnji.hr (<https://www.jutarnji.hr/naslovnica/modric-potpisao-ugovor-iz-snova-3926352>)

Slika 4. – Drugi najveći transfer iz hrvatske lige, Marko Pjaca

Izvor: Fenix-magazin.de (<https://fenix-magazin.de/najzvucniji-transfer-marko-pjaca-stigao-iz-juventus-a-i-potpisao-trogodisnji-ugovor-sa-hnk-rijeka/>)

6.5 Najveći transferi unutar SuperSport Hrvatske nogometne lige

U popisu transfera u tablici broj 4 vidimo dominaciju Dinama te najveći transfer u hrvatskoj ligi u povijesti, a to je transfer Marka Roga iz Splita u Dinamo 2015. godine i do današnjeg dana je to najveći transfer. Slijedi transfer Luke Ivanušeca iz 2019. godine i 2023. je napravio novi transfer u nizozemski klub Feyenoord. Treći najveći transfer unutar hrvatske lige je transfer Petra Bočkaja iz Osijeka u Dinamo koji je u to vrijeme naljutio mnoge navijače Osijeka jer je u to vrijeme Bočkaj bio najbolji igrač Osijeka i prešao u ljutog rivala.

Tablica 4 – Popis najvećih transfera unutar lige

Marko Rog	Split	Dinamo	5 m. €
Luka Ivanušec	Lokomotiva	Dinamo	3 m. €
Petar Bočkaj	Osijek	Dinamo	3 m. €
Ivan Nevistić	Rijeka	Dinamo	3 m. €
Iyayi Atiemwen	Gorica	Dinamo	2,65 m. €
Lovro Majer	Lokomotiva	Dinamo	2,5 m. €
Marcelo Brozović	Lokomotiva	Dinamo	2,4 m. €
Marko Bulat	Šibenik	Dinamo	2,2 m. €
Anas Sharbini	Rijeka	Hajduk	2 m. €
Mauro Perković	Istra	Dinamo	2 m. €
Senijad Ibričić	Zagreb	Hajduk	1,8 m. €
Marijan Čabraja	Gorica	Dinamo	1,6 m. €
Mario Mandžukić	Zagreb	Dinamo	1,5 m. €
Niko Kranjčar	Dinamo	Hajduk	1,5 m. €
Amir Rahmani	Split	Dinamo	1,5 m. €
Marko Lešković	Rijeka	Dinamo	1,5 m. €
Ivan Krstanović	Zagreb	Dinamo	1,4 m. €
Lirim Kastrati	Gorica	Dinamo	1,3 m. €
Dario Špikić	Gorica	Dinamo	1,2 m. €
Kristijan Jakić	Lokomotiva	Dinamo	1,2 m. €
Ante Puljić	Lokomotiva	Dinamo	1,2 m. €

Izvor: Transfermarkt.com (<https://www.transfermarkt.com/statistik/transferekorde>)

U tablici broj 4 transfera unutar hrvatske nogometne lige, ime Dinamo nije prošlo nezamjećeno. Dinamo je tijekom godina postao najcjedeniji klub na Balkanu. Stvorio je sinonim za kvalitetu i dugogodišnje uspjehe. Trofeji u domaćim natjecanjima to i dokazuju. Također, to dokazuju i

uspjesi u europskim natjecanjima gdje se i zarađuje većina financijske bilance za zagrebački klub. Ulazak u europska natjecanja postao je normalan svake godine, dok je za ostale hrvatske klubove to i dalje san.

Takvi uspjesi doveli su do toga da Dinamo ima platežnu moć puno veću u odnosu na ostale. Može se usporediti situacija s onom u Njemačkoj Bundesligi gdje je Bayern isto kao i Dinamo apsolutni vladar njihovih natjecanja. Isto tako, slični su i po transferima. Tu moć Dinamo iskorištava u našem prvenstvu gdje je od prvih 20 najvećih transfera unutar naše lige Dinamo zauzeo 17 pozicija. Najveći transfer je onaj Marka Roga iz RNK Splita u GNK Dinamo od 5 milijuna eura. To je iznos o kojem ostali klubovi u ligi mogu samo sanjati. Ostali klubovi primorani su kupovati igrače bez odštete koji ulaze u zadnje godine ugovora ili su trenutno bez kluba.

6.6 Zarade klubova od transfera u 21. stoljeću

Svake godine zagrebački klub zarađuje mnogo novaca od europskih natjecanja te od prodaje igrača iz svoje akademije. To je moguće jer je akademija vrlo kvalitetna i Dinamo je prepoznat u Europi kao destinacija u koju se isplati zaputiti pogledati nekog talenta. Stvorio je ime u Europi kao klub koji može prodati odlične igrače koji se kasnije mogu pretvoriti u svjetske klase.

To potvrđuje i grafika koju prenosi Gol.hr u tablici broj 5 i pokazuje najbolje klubove u svijetu po zaradi u 21. stoljeću. (<https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/nogomet/dinamo-ostvario-dobit-od-334-milijuna-eura-u-21-stoljecu-evo-na-koliko-je-hajduk---800637.html>)

U tablici 5. se nalaze čak četiri portugalska kluba, što dovoljno govori o tome koliko se na zapadu Europe proizvodi talenata i koliko se ulaže u akademije. Uz ostale klubove, tu se našao i Dinamo i sigurno da svima mora biti velika čast biti na ovoj listi. Naši igrači transferirani su u najveće europske klubove kasnije.

U tablici 5. se nalaze i tri brazilska kluba. U teškim uvjetima u Brazilu i dalje je tamo najveći nogometni talent i to brojke dokazuju svake godine. Dinamo na ovoj listi dokaz je koliko je hrvatski „bazen“ prepun talenata i koliko još ima mjesta za napredak. Najviše mjesta sigurno ima u organizacijskom smislu i ulaganju u infrastrukturu. Izlazni transferi su odlični s obzirom na to u kakvim uvjetima rada se trenira i koliko bi odlični uvjeti rada naše akademije još poboljšali.

Tablica 5 – Zarade klubova od transfera u 21. stoljeću

Benfica	722 m. €
Porto	672 m. €
Ajax	584 m. €
Lille	435 m. €
Sporting	409 m. €
Salzburg	382 m. €
Udinese	370 m. €
River Plate	359 m. €
Dinamo	334 m. €
Lyon	320 m. €
Santos	312 m. €
Sao Paulo	283 m. €
Internacional	282 m. €
PSV	272 m. €
Braga	268 m. €

Izvor: Transfermarkt.com (<https://www.transfermarkt.com/statistik/transferekorde>)

Kako navodi pravilnik HNS-a, zaradu od transfera može imati i klub koji nije izravno sudjelovao u transferu. Naime, pravilnik nalaže da je klub dužan dati 1 % od transferne naknade klubu u kojem je igrač obavio prvu registraciju. Isto tako dužan je platiti 1 % od naknade županijskom nogometnom savezu u kojem se nalazi prvi registrirani klub.

Moderan primjer takvog dijeljenja naknade je u transferu Luke Ivanušeca iz zagrebačkog Dinama u nizozemski Feyenoord. Klubu u kojem je obavio prvu registraciju, nogometnom klubu Novi Marof, ide 1 % od ukupne naknade, dok još 1 % naknade ide Varaždinskom nogometnom savezu (<https://www.index.hr/sport/clanak/novi-marof-profitirao-odlaskom-ivanuseca-iz-dinama-za-pojmove-kluba-stize-bogatstvo/2494961.aspx>).

7. UTJECAJ MODERNOG TRANSFERA NA BUDUĆNOST

Velika ulaganja unazad nekoliko godina u klubovima rezultiraju ili velikim uspjehom ili velikom propašću. Postalo je normalno da igrač koji još nije dokazan na svjetskoj sceni vrijedi 50 milijuna eura. Takav trend dizanja naknada za igrače u budućnosti će pogoditi male klubove jer neće moći pratiti tržište koje će biti zahtjevno. Igrači zbog velikih transfernih naknada povećavaju i svoje ugovorne odredbe. Vidljiv je rast u ugovornim obvezama tijekom godine i klubovi neprestano povećavaju svoje godišnje budžete. Najveće transfere obavljaju i najveći europski klubovi, ali za sada se to pokazuje kao normalan smjer u kojem nogomet ide jer je vidljivo da uspijevaju i osvajati trofeje, širiti svoje navijačke baze i zarađivati od velikog praćenja sportske javnosti i televizijskih prava.

Nogomet je svake godine u svakom natjecanju sve više praćen i ogromna ulaganja u televizijska prava i zarade od svega oko nogometa postat će još veća (<https://telesport.telegram.hr/kolumne/nogomet-narodu/moze-li-nogomet-promijeniti-svijet/>).

U hrvatskom nogometu taj trend još uvijek nije zaživio jer su klubovi jednostavno presiromašni da bi kupovali igrače za tolike iznose. Nažalost, to se vidi u europskom koeficijentu i u kvalifikacijama za europska natjecanja, u kojima se često ispada od slabijih nacija upravo zbog nedovoljnog ulaganja u kvalitetu svojih momčadi. Takav trend će se još dugo zadržati u državi poput naše jer je nemoguće za očekivati da hrvatski klubovi poprate svjetske klubove i uđu u tolika ulaganja. U hrvatskom nogometu unazad posljednjih nekoliko godina najveći je pomak u infrastrukturi koja je preduvjet za kvalitetu nogometa i akademija jer nema smisla ulagati velike iznose za transfere ako preduvjeti nisu ispunjeni.

Praćenje trendova u modernom svijetu može rezultirati velikom zaradu za pojedinca. Biti u tijeku sa svim događanjima i transferima danas nije lako jer se na dnevnoj bazi događaju tisuće transfera. Talijanski novinar Fabrizio Romano je najbolje iskoristio popularnost nogometa u javnosti i na društvenim mrežama. Praćenjem svakog poznatijeg transfera u svijetu počeo je objavljivati na društvenim mrežama. Nezamislivo je bilo da jedna osoba toliko bude utjecajna u nogometnom svijetu. Dnevne novosti koje ovaj novinar donosi rezultiraju velikim praćenjem javnosti. Milijuni pratitelja na mrežama doveli su ga do najpoznatijeg sportskog novinara na svijetu u ovom trenutku. Jedna osoba popularnija od cijelih medija. Česti su slučajevi da Romano saznaje i objavljuje neke stvari odmah nakon dogovora klubova i čak i prije nego sami igrači to saznaju. Donosi informacije o naknadama, o ugovorima i ostalim dogovorima uz transfer. Poznati nogometni agenti objavili su da je to posljedica ogromne mreže koju Romano

ima kod sebe i poznanstvo u cijelom svijetu. Romano je objavio da ga sami igrači kontaktiraju u teškim razdobljima karijere ne bi li on probao inicirati transfer i pomoći igračima. Toliki je njegov utjecaj trenutno u svjetskom nogometu, a razdoblja prijelaznih rokova su za njega doba kada ima svoj najveći utjecaj. Nezamislivo je u današnjem svijetu odraditi transferni postupak bez Fabrizia Romana ili barem bez njegovog izvještavanja oko istih.

8. ZAKLJUČAK

Nogomet se diljem Europe ističe kao najpopularniji sport u većini država i zbog toga je praćenost izuzetno visoka. Zbog toga svaka promjena u klubovima nailazi na reakcije javnosti. Takva situacija vlada i u Hrvatskoj. Smatram da se smanjenjem nacionalne lige na 10 klubova dobilo na kvaliteti i na medijskoj praćenosti. Nijedan događaj u najboljim klubovima u državi ne može proći bez javne objave i reakcije navijača. Svaka pozitivna promjena u klubu željno se iščekuje.

Događaji poput transfera, uz same utakmice, najzanimljiviji su dio u godini. To je razdoblje koji poboljšava ekipe i govori u kojem smjeru sljedeće godine klub želi ići. Osobno pratim sve najnovije vijesti iz svijeta hrvatskog nogometa i svjetskog nogometa. Mediji izvješćuju na dnevnoj bazi o svim aktualnostima. Mišljenja sam da su danas nogomet i nogometni transferi jedna od najzastupljenijih tema u svim sportskim događanjima u svijetu. Utječu na kompletnu politiku ne samo kluba, već i cijele nacije.

Utjecajan transfer može izravno sudjelovati u ekonomskim područjima država. Nogometni transferi za sobom povlače mnogo osoba i sve je više educiranih osoba za širenje nogometnog znanja ili za sudjelovanje u transfernim postupcima. Ogromne svote novaca koje se u današnje vrijeme plaćaju za igrače govore koliko je nogomet popularan i koliko može zaokupiti mase ljudi. U državi poput Hrvatske, svaki transfer detaljno je popraćen i ima veliki utjecaj na javnost, koja je često podijeljena na dvije strane.

Transferi su postali najveći financijski izvori za preživljavanje klubova. Ulaganja u nogometne akademije pokazale su se kao smjer koji dugoročno donosi zaradu putem transfera. Zagrebački Dinamo je primjer je dobrog poslovanja u transfernim postupcima i same brojke to potvrđuju te smatram da je to dobar primjer poslovanja kojem bi trebalo što više hrvatskih klubova težiti. To govori da nogometne škole imaju velike utjecaje na transfere nogometaša. Uspješni transferi pokazali su se kao temelj za buduća ulaganja i za uspjehe u kontinentalnim natjecanjima. Danas je transfer za nogometaša ono čemu svaki igrač teži i postalo je uobičajeno da se igrači transferiraju na godišnjoj bazi za ogromne iznose. Zbog brojki koje nogometni transferi donose u smislu zarade, temelj svakog nogometnog kluba trebao bi biti ulaganje u akademije zbog velikih izlaznih transfera u budućnosti.

9. LITERATURA

1. AlphaCapitalis (2020). Procjena vrijednosti nogometnog kluba, Dostupno na: <https://alphacapitalis.com/2021/02/18/procjena-vrijednosti-nogometnog-kluba/>
2. Breslauer, N. (2022). Sport i rekreacija u turizmu. Udžbenik Međimursko veleučilište u Čakovcu i Veleučilište "Nikola Tesla" Gospić. (str. 75-80)
3. Bu.,M. (2013). 120 godina nogometnih transfera, Dostupno na: <https://www.index.hr/sport/clanak/120-godina-nogometnih-transfera-Sve-je-pocelo-sa-100-funti/692274.aspx>
4. Dauenhauer, Jarić, N. (2022). Znanost objašnjava zašto je nogomet najpopularniji..., Dostupno na: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/znanstvenici-objasnjavaju-zasto-je-bas-nogomet-najpopularniji/2414760.aspx>
5. Enciklopedija (bez dat.) *Transfer*, Dostupno na : <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43997>
6. Golić, B. (2022). *Nogometni menadžer*. Zagreb
7. Gol.hr (2023). Dinamo u europskoj eliti po zaradi u 21. stoljeću, Dostupno na: <https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/nogomet/dinamo-ostvario-dobit-od-334-milijuna-eura-u-21-stoljecu-evo-na-koliko-je-hajduk---800637.html>
8. Holiga, A. (2019). Može li nogomet promijeniti svijet?, Dostupno na: <https://telesport.telegram.hr/kolumne/nogomet-narodu/moze-li-nogomet-promijeniti-svijet/>
9. HR Economy-pedia (2022). Financijski fair play, Dostupno na: <https://hr.economy-pedia.com/11033209-financial-fair-play>
10. <https://www.transfermarkt.com/statistik/transferrekorde>
11. <https://www.transfermarkt.com/josko-gvardiol/profil/spieler/475959>
12. <https://www.transfermarkt.com/luka-modric/profil/spieler/27992>
13. <https://www.transfermarkt.com/marko-pjaca/profil/spieler/205940>
14. <https://www.transfermarkt.com/dani-olmo/profil/spieler/293385>
15. <https://hns.family/files/documents/27673/Pravilnik%20o%20statusu%20igra%C4%8Da%20i%20registracijama%20velja%C4%8Da%202023.pdf>
16. https://hns.family/files/documents/26369/FIFA%20Regulations%20on%20the%20Stat%20and%20Transfer%20of%20Players,%20October%202022_16.11.2022_HR.pdf
17. <https://hns.family/files/documents/7138/FIFA%20PRAVILNIK%20O%20RADU%20S%20POSREDNICIMA%202015..pdf>

18. https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-04/tra-doc-hr-arret-c-0415-1993-201400311-05_00.pdf
19. Hublin T., Breslauer N. (2010). *Sustavi natjecanja u sportu*, Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu
20. Ibrulj, F. (2020). Bosman, zbog njega je nogomet danas to što jeste, Dostupno na: <https://bljesak.info/sport/nogomet/bosman-zbog-njega-je-nogomet-danas-to-sto-jeste/328230>
21. Index.hr Sport (2022). Novi Marof profitirao odlaskom Ivanušeca iz Dinama..., Dostupno na: <https://www.index.hr/sport/clanak/novi-marof-profitirao-odlaskom-ivanuseca-iz-dinama-za-pojmove-kluba-stize-bogatstvo/2494961.aspx>
22. Indeks.hr Sport (2013). <https://www.index.hr/sport/clanak/120-godina-nogometnih-transfera-Sve-je-pocelo-sa-100-funti/692274.aspx>
23. Katušić, M. (2022). Gol.hr: Neopisiva moć nogometa, Dostupno na: <https://gol.dnevnik.hr/clanak/rubrika/sp-2022/repkologija-neopisiva-moc-nogometa-kako-je-veliki-didier-drogba-uspio-zaustaviti-gradjanski-rat---751658.html>
24. My Turn: The Autobiography by Johan Cruyff - Ebook | Scribd Preuzeto, 18.09.2023.
25. Shihab, Z., Bitel, N. (2016). What effects have FIFA's Intermediaries Regulations had on player representation and commission levels?, Dostupno na: <https://www.lawinsport.com/topics/item/what-effects-have-fifa-s-intermediaries-regulations-had-on-player-representation-and-commission-levels>
26. Škarić, D. (2021). 90Plus: Kada je vrijeme za promjenu nogometnog kluba, Dostupno na: <https://90plus.blog/nogometne-skole/kada-je-vrijeme-za-promjenu-nogometnog-kluba/>

Popis slika:

1. Joško Gvardiol i njegov agent Marjan Šišić prilikom transfera (<https://sportske.jutarnji.hr/sn/nogomet/nogomet-mix/menadzer-joska-gvardiola-otkriva-odbili-smo-golem-novac-iz-engleske-necu-skrivati-evo-s-kim-pregovaramo-15325890>)
2. Bara Andy, najpoznatiji hrvatski posrednik (<https://www.vecernji.hr/sport/hrvatski-menadzer-vlasnik-je-agencije-s-jednim-zaposlenim-prosle-godine-zaradio-je-impozantan-novac-1672011>)
3. Četvrti najveći transfer iz hrvatske lige, Luka Modrić (<https://www.jutarnji.hr/naslovnica/modric-potpisao-ugovor-iz-snova-3926352>)

4. Drugi najveći transfer iz hrvatske lige, Marko Pjaca (<https://fenix-magazin.de/najzvucniji-transfer-marko-pjaca-stigao-iz-juventusa-i-potpisao-trogodisnji-ugovor-sa-hnk-rijeka/>)